

ΕΝΟΤΗΤΑ 5^Η: Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΑΠΟ ΤΑ ΜΕΣΑ ΤΟΥ 18^{ΟΥ} ΕΩΣ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ 19^{ΟΥ} ΑΙΩΝΑ

Οικονομία: Παρατηρείται βελτίωση στην οικονομική ζωή των υπόδουλων Ελλήνων. Συγκεκριμένα:

- Έλληνες, Εβραίοι και Αρμένιοι διακρίνονται στο εμπόριο και τη ναυτιλία, εκμεταλλευόμενοι την επέκταση του ευρωπαϊκού εμπορίου στην Ανατολή. Ενισχύεται έτσι η οικονομική τους δύναμη.
- Οι Έλληνες караβοκύρηδες αξιοποιούν τη Συνθήκη του **Κιουτσούκ Καϊναρτζή (1774)** που επέτρεπε την ελεύθερη κίνηση πλοίων με ρωσική σημαία στα στενά του Βοσπόρου. Σημαντικό μέρος της εμπορικής δραστηριότητας περνά στα χέρια τους.
- Θεσσαλονίκη, Ιωάννινα, Σμύρνη και Χίος εξελίσσονται σε σημαντικά εμπορικά κέντρα.

Ορθόδοξη εκκλησία: Εναντιώνεται στη διάδοση των ιδεών του Διαφωτισμού, θεωρώντας ότι η προοπτική μιας επανάστασης θα έπληττε και την ίδια. Ας σημειωθεί ότι η Οθωμανική διοίκηση αναγνώριζε την εκκλησία ως την ηγεσία των υπόδουλων χριστιανών.

Κοινωνικές τάξεις του ελληνισμού: Κατά την εξεταζόμενη περίοδο, οι Έλληνες χωρίζονται στις ακόλουθες κοινωνικές τάξεις:

1. **Φαναριώτες:** Αρχοντικές οικογένειες που κατοικούσαν στο Φανάρι (συνοικία της Κωνσταντινούπολης, όπου βρισκόταν και το Πατριαρχείο). Οι Φαναριώτες ήξεραν ξένες γλώσσες, σταδιοδρομούσαν στην οθωμανική διοίκηση και συχνά διορίζονταν ως ηγεμόνες στις αυτόνομες παραδουνάβιες ηγεμονίες.
2. **Προεστοί:** Διοικούσαν τις ελληνορθόδοξες κοινότητες, συγκέντρωναν τους φόρους για λογαριασμό των Τούρκων και απέκτησαν μεγάλες περιουσίες.
3. **Έμποροι και караβοκύρηδες:** Βελτίωσαν αισθητά την οικονομική τους θέση και κάποιοι από αυτούς συνέβαλαν στη διάδοση των νέων ιδεών ιδρύοντας σχολεία ή τυπώνοντας βιβλία, περιοδικά και εφημερίδες.
4. **Κλέφτες:** Ο Μακρυγιάννης τους χαρακτήρισε «μαγιά της Επανάστασης». Ήταν αγρότες που κατέφευγαν στα βουνά και επιδίδονταν στη ληστεία για να επιβιώσουν. Η ανυπότακτη ζωή τους, προκαλούσε τη συμπάθεια στους ελληνικούς αγροτικούς πληθυσμούς. Υμνήθηκαν για την τόλμη τους και θρηνήθηκαν για το θάνατό τους μέσα από τα κλέφτικα δημοτικά τραγούδια.
5. **Αρματολοί:** Ένοπλα σώματα της οθωμανικής διοίκησης που επέβλεπαν την τήρηση της τάξης, ειδικά στις ορεινές περιοχές. Συχνά οι κλέφτες γίνονταν αρματολοί ή και το αντίστροφο.
6. **Αγρότες:** Αποτελούσαν το 80% του ελληνικού πληθυσμού. Καλλιεργούν τα κτήματα (τσιφλίκια) Τούρκων αλλά και Ελλήνων και ζουν στερημένη και δύσκολη ζωή.
7. **Οι απασχολούμενοι στο εμπόριο και οι ναύτες:** Ο αριθμός τους αυξήθηκε με την ανάπτυξη του εμπορίου και της ναυτιλίας.

Προεπαναστατικά κινήματα εναντίον της οθωμανικής κυριαρχίας: Οι Έλληνες προσανατολίζονται στη **Ρωσία** που πίστευαν ότι θα βοηθούσε την επαναστατική τους δράση, ως ομόδοξη χώρα και με κοινά συμφέροντα στην περιοχή. Στο πλαίσιο αυτού του προσανατολισμού πραγματοποιούνται:

1. **Τα Ορλωφικά:** Ελληνική επανάσταση με κέντρο την Πελοπόννησο που έγινε το 1770 με ρωσική υποκίνηση. Αποτυγχάνει λόγω του μικρού αριθμού ρωσικών πλοίων που συμμετείχαν (επικεφαλής οι αδελφοί Ορλώφ) και της έλλειψης οργάνωσης.
2. **Το κίνημα του Λάμπρου Κατσώνη:** Εκδηλώθηκε στα νησιά του Αιγαίου και είχε παρόμοια τύχη με τα Ορλωφικά.

Αποτυχημένη τέλος ήταν και η **σύγκρουση των Σουλιωτών στην Ήπειρο με τον Αλή πασά** των Ιωαννίνων. Το 1803 υποχρεώθηκαν να εγκαταλείψουν την περιοχή.